

ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Β' | ΑΘΗΝΑ, Κυριακή 4 του Ιουλίου 1904 | ΓΡΑΦΕΙΑ : 'Οδός Οικονόμου αριθ. 4 | ΑΡΙΘ. 103

ΑΡΜΑΤΩΛΟΙ

'Αρματωλοι' βρόδθησαν
να σώσουν του παπα την κόρη,
κι ως που να βγη η αυγερινός
πετάξανε στα δρη.

Την κόρη, τον πατέρα της,
της εκκλησίας τὰ δώρα τ' άγια
στό μοναστηρι άσφάλισαν
'ς ένος βουνού τὰ πλάγια.

Τ' άγια φιλούν και φεύγουνε
μακριά οι σκλάβοι σταυροφόροι,
κ' ένα ψηλό κλεφτόπουλο
σκόβει φιλάει την κόρη.

ΚΩΣΤΑΣ Σ. Γ

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΚΑΙ ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Στην «Εστία» (φύλλο 6 Μαΐου 1904) τυπώθηκε το ακόλουθο γράμμα του κ. Α. Ν. Σκια :

Κύριε Διευθυντά,

Έν τώ προχθεσινώ φύλλω της «Εστίας» αναγράφεται γνώμη τις του Γερμανού καθηγητού Α. Thumb περί των δραμάτων του κ. Μελισσιώτου, ότι ή μὲν ποιητική αξία αυτών είνε μικρά, άλλ' ή γλωσσικη γνησιως δημώδης, τουτου δε ένεκα και ήρεσαν εις το 'Αθηναϊκόν κοινόν.

Παρατηρεῖ δὲ προτέτι ο Γερμανός καθηγητής ότι «επιδοκιμαζόν τον κοινόν τον ποιητήν, εμμεν οἱ εἰς εντέλεστον ανεξαρτήτως της θελήσεως του (ήποκλινούστας πάντως εις αντίθετον διεύθυνσιν) ότι ή έμφύχως της φιλολογίας είνε ανάγκη ν' ανχωρη ή του δημοτικού αματος και της δημώδους γλώσσης».

Τον λόγον της επιτυχίας των δραμάτων του κ. Μελισσιώτου δυνάμιθα να μη ξετάτουμεν, άσκώτως δὲ και ά πράγματι επένυχον, άλλ' ο κανών, τον όποιον ο Γερμανός καθηγητής αξίο να επιβάλλ ήεις την ελληνικήν λογοτεχνίαν, δὲν ετήρηθη εν τή γερμανική δραματοποιή, διότι οι επισημότατοι Γερμανοι δραματικοι και άλλοι ποιηταί, από του Χάνς Σξξ και του 'Οκτις μέχρι του Λέσιγγ, του Σίλλερ και του Γκαίτε, ένεπνεύσθησαν Ιδίως εκ της αρχαίας κλασικής ποιήσεως και εκ της νεωτέρας γαλλικής και άγγλικής, εκ δε των δημωδών γερμανικών αματων έλάχιστα, ως γλώσσαν δε των έργων αυτών εξέλεξαν την τεχνητήν και εν διοικητικοῖς γραφαῖς αναπτυχθεισαν διάλεκτον του Λουθηρου, και όχι την φυσικήν δημώδη. Καί εν Γαλλία δε ούτε ο Κορνήλιος, ούτε ο Ρακίνας, ούτε ο Μολιέρος ήνηλθαν τας έμπνεύσεις αυτών εκ των αματων των τροβαδούρων. Όμοίως και ή αρχαία λατινική ποίησις ολόκληρος, από του Λιβίου 'Ανδρονίκου και του Πλαύτου μέχρι τέλους ούδέποτε ήκολούθησε τον κανόνα του κ. Thumb, κταργήσασα μάλιστα και τον Ιθαγενή της Ρώμης σα τού ρι ον στίχον.

Οι δε αρχαιοί 'Ελληνες δραματικοι την ποιητικήν αυτών γλώσσαν τουλάχιστον δὲν ήπέρτισαν εκ των δημωδών αματων των Ιδίων συμπολιτών, άλλ' εκ της τεχνητής

ποιήσεως του 'Ομήρου και της έτι τεχνικωτέρας των Δωριέων λυρικών.

Ταύτα λοιπόν αποδεικνύουσιν ότι ο κανών του Γερμανού καθηγητού δὲν είνε αληθής, ή τουλάχιστον υπόκειται εις πολλές εξαίρέσεις, πολὺ δε αληθέστερον του κανόνος τουτου είνε, ότι, προκειμένου περί 'Ελλάδος και ελληνικών πραγμάτων, οι Έβρωπαίοι επιστήμονες συχνότατα εφαιρμίζουσι την 'ημετέραν δωμώδη παροιμίαν ότι εις του κασίδη το κεφάλι επιτρέπεται εις πάντα να γίνεται κουρεύς».

Υμέτερος
Α. Ν. Σκιας.

Το διστήχημα είνε πως ο γερμανός καθηγητής, κ' ετσι κωθώς, προσηλαζεται πως έριξε, γενικώτατα, την ιδέαν του, βρισκεται μέσα στην αλήθειαν, όσο δε βρισκεται μέσα σ' αυτή ο δικός μας. Καί αναγκάζομαι, άπλώς έγω ξεφυλιστής βιβλίων, να στήσω την δική μου ατήμαντή γνώμη περὶ πλεονα της γνώμης του κ. Σκιας, ανθράπου, καθως ακούω, με παιδείαν και με αξία επιστημονική την γνώμη μου, αντίθετη της δικής του.

Και πρώτα, νομίζω μπορεί να «επνευσθη» το γερμανικό δράμα από τα χρόνια του Χάνς Σξξ ως τον καιρό του Λέσιγγ και του Γκαίτε, περισσότερο από τους αρχαίους κλασσικούς ή από τα δημοτικά γερμανικά τραγουδία ή έμπενευσις και μόνη δι φτάνει νάλλεξη το δημοτικό κλωύπι του λογοτεχνικού έργου και σά λέμε «δημοτικό τραγουδι» και «δημοτική γλώσσαν», δὲν λέμε κάτι τι που είνε πάντα όλως διόλου άταίριαστο με την αρχαία κλασική πνοή. Καί να κάποιο πρόχειρο παράδειγμα από τα δικά μας: δυο ποιήματ' από καινα που ζωηρά φέρουν την σφραγίδα του δημοτικού τραγουδιού και της δημοτικής γλώσσης, ή «Κόριννα και ο Πίνδαρος» και οι «Γάμοι του Μεγάλου 'Αλεξάνδρου» του Τερτσέτη, έμπνευσμενα είνε από την ελληνική αρχαιότητα. Η αρχαία υπόθεση της «Ερωφίλης» του Κρητικού θεάτρου δὲν της παίρνει τίποτε σημαντικό από την νέα της όμορφιά. Θα μπορούσε και ο Μελισσιώτης, όπως εγραψε τη «Χαϊδα την λιγερή», να σκαρώση, ως ποῦμε, και το «Λεωνίδα στις Θερμοπούλες», με τον ίδιο, άπαραλλαχτα, τρόπο, (δὲν ξετάζω τώρα την λογοτεχνική του αξία) παρμένο από το δημοτικό τραγουδι, και στην Ιδια του την γλώσσαν την δημοτική.

Όπως αληθεύει τάντιθετο. Η παγονοτροφία φιλόσοφον ου ποιεῖ. 'Ο «Σιδ» του Κορνήλιου, ή «Γοθολία» του Ρακίνα, ή «Ζαίρα» του Βολταίρου, όσο κι αν δὲν ανχωρουν από τον κόσμο της αρχαίας κλασικής τέχνης, είνε μολαταύτα τραγωδίες της κλασικής τέχνης που άριστοτελίζουν. Η «Τουρκομάχος 'Ελλάς» του Α Σούτσου, ο «Καραϊσκάκης» του Η Σούτσου, ο «Κατσαντώνης» του 'Αντωνιάδη, του κάκου γεννημένα είνε και παραγομισμένα από τους ήρωες του δημοτικού τραγουδιού κι από τα μαργα-

ριτάκια της δημοτικής γλώσσης τα μαργαριτάρια ψεύτικα, οι ήρωες λογιωτατίζουν, και τα έργα εκείνα παιδιά του ρωμαιοκλασικισμού.

Το να έμπνευσαι από την ύψηλάν θρονιασμένη αρχαία κλασική ποίησι ή από τα ταπεινά δημοτικά τραγουδία, δε σημαίνει και πολύ, καλὰ καλὰ να το ξετάσης. «Το Πνεύμα όπου θέλει πνει.» Άριστουργήματα γίνονται με την λατρεία και με την εύλογια του κλασσικού άριστουργήματα γίνονται και με την καταφρόνηση και στο πείσμα κάθε κλασσικού. Την αλήθειαν τούτη μας την τρανολαλεί του κόσμου ή δραματική τέχνη από τον Αίσχυλο ως τον Ίψεν. Καί να τα δυο μεγάλα όνόματα που άξίζουσε μια γοργή ματιά.

Μεσα στο προφητικό έμα του Αίσχυλου ζωηρά ξενοιόγνεται άκόμη τα λειψανα του λαϊκώτατου άμαξιού του Θεσπη. 'Ο 'Όμηρος βρισκεται για τον Αίσχυλο πολὺ σιμώτερα παρ' ότι σ' έμας βρισκεται και στους νεώτερους λαούς, και με «τα άποφάγια των 'Ομηρικών δειπνων» ο ποιητής της «'Ορεστειας» τρέφεται— καθως θα τρέφονταν ένας του καιρού μας ραψωδός με τα επικά κομμάτια του 'Ακριτικού κύκλου. Καί για τον Ίψεν ανίσως και ρωτάτε, ήθερε και καινος μέρος μεγαλώτατο του έργου του με τα δημοτικά μνημεία της φυλής του δὲν είνε λίγα τα δράματά του που προχυμένα είνε από τα παραμύθια κι από την ήρωική ιστορία των προγόνων του και το ύφος του Ίψεν και ή γλώσσα του πολλὰ πολλὰ χρωστάει στη μελέτη της 'Εδδας και της Σάγας. Καί να ο πιό τρανό; δραματογράφος της εποχής που μπορεί να ποῦμε πως τίποτε σχεδόν δὲν πήρε από την αρχαία κλασική τέχνη.

Η φλόγα της αρχαίας κλασικής τέχνης την ξανάπλασε την ποίηση των νεώτερων έθνών κι από την άλλη την μεριά, ή Ιδια φλόγα στάχτη την εκαιμε την Ιδια ποίηση. Η λατρεία του κλασσικού που ξαναγέννησε την τέχνη, ή Ιδια λατρεία στάθηκε κι άφορητή του ξεπεσμού της τέχνης. Η άφιλοσόφητη άγάπη του κλασσικού, μέσα σε στενά κεφάλια, γέννησε τον ψευτοκλασικισμό, και ποτέ δὲν πρόβαλαν άνέμεσα σε Ιταλους και σε γαλλους και σε Ισπανους και σε άγγλους και σε γερμανους και σε ρούσσους και σε βωμιους τόσο μέτροι και τόσο κακοι λογογράφοι και στιχοπλόκοι όσο φάνηκαν την εποχήν που χρέος του καθένος νομιζε, γράφοντας δράματα, να δείχνηται μιμητής του Εύριπίδη και του Σενέκα και των μιμητών εκείνων, και θρησκευτικά να φυλάη την τριαδική ενότητα και την έξωτερική μεγαλοπρέπεια της τραγωδίας. Κι ο ρωμαντισμός, καθως αυτόματα βλάστησε στο μεσαιώνα και καθως ύστερα από αιώνες συνειδητά ξετυλιχτηκε σε όλα τα πολιτισμένα έθνη, δὲν είνε παρὰ μια επανάσταση κατά της τυρανίας των κλασικών κανόνων, ένας πόλεμος εναντίον του ψευτοκλασικισμού, θρίαμβος της λυτρωμένης Τέχνης, ξαναγύρι-